

Apollo i Dionizos

APOLLO

- uważany za najpiękniejszego z bogów, zachował dar wiecznej młodości.

Apollo był bogiem wielu rzeczy, co czyni go jednym z ważniejszych bogów w mitologii greckiej. Był bogiem poezji, sztuki, łucznictwa, zarazy, słońca, światła, wiedzy i muzyki. Urodził się na wyspie Delos ze związku Zeusa z Leto i miał siostrę bliźniaczkę o imieniu Artemida. Był także bogiem wyroczni i patronem Delf, patronem wieszczów, wróżbitów, poetów, śpiewaków.

Pojawiał się zwykle w otoczeniu 9 Muz, zamieszkujących górę Parnas córek Zeusa i Mnemosyne, które patronowały różnym dziedzinom sztuk.

MUZY;

- Klio – muza historii
- Eutrepe – muza gry na flecie
- Talia – muza komedii
- Melpomena – muza tragedii
- Terpsychora – muza tańca
- Erato – muza poezji miłosnej
- Polihymnia – muza sztuki mimicznej
- Urania – muza astronomii
- Kaliopa – muza poezji epickiej i sztuki wysławiania się

We współczesnej kulturze związek frazeologiczny *być czyjąś muzą* oznacza osobę, która staje się natchnieniem dla twórcy.

W XX wieku za kolejną muzę uznano kino, nową wówczas gałąź sztuki, i nazwano je X Muzą.

DIONIZOS

- był synem Zeusa i śmiertelnej kobiety Semele, córki Kadmosa i Harmonii,
- w odróżnieniu od innych bogów wybierał życie ziemski, odrzucając wygody Olimpu,
- nauczył ludzi uprawy winorośli, fermentacji wina,
- bóg płodnych sił natury – władał narodzinami, obumieraniem i odradzaniem,
- Dionizosa przedstawiano na rydwanie z wesołym tłumem towarzyszących mu nimf, tańczących, upojonych winem,
- w Atenach organizowano na jego cześć święta zwane Dionizjami, które stały się początkiem widowisk teatralnych,
- jego atrybuty: gałęzie winorośli, maski tragiczne, byk, kozioł.

SZTUKA APOLIŃSKA I DIONIZYJSKA

Apollo i Dionizos zaczęli symbolizować dwie odmiany sztuki – **apolińską i dionizyjską**. Żywioł artystyczny, który symbolizuje Apollo, to twórczość pełna harmonii, estetyczna, oparta na rozumie, intelektualna. Nurt dionizyjski stara się przybliżyć do samej istoty życia. Reprezentują go dzieła chrakteryzujące się

gwałtownością, szaleństwem, dzikością, wykraczającą poza obowiązujące reguły tworzenia.

Z ANTYKU WZIĘTE (frazeologizmy z mitologii)

Mitologia to skarbnica żywych do dziś związków frazeologicznych. Dzięki nim możemy językowo ubogacać swoje wypowiedzi i unikać powtórzeń. Najbardziej znane to:

Związek frazeologiczny	Znaczenie w mitologii	Obecne znaczenie
Róg obfitości	Róg mitycznej kozy Almatei, której mlekiem został wykarmiony Zeus. Młody bóg pobłogosławił róg, który od tej pory napełniał się wszystkim, czego zapragnął ten, kto go posiadał.	symbol bogactwa, niewyczerpanych zasobów
Puszka Pandory	Z mitu o Pandorze. Gdy bogowie zesłali na ziemię Pandorę, pierwszą kobietę, wyposażyli ją w tajemniczy pojemnik, który zabronili otwierać. Pandora nie posłuchała nakazu i namówiła męża do otwarcia puszek, w których ukryte były wszystkie nieszczęścia i choroby.	spotęgowane zło, nieszczęście, przykra i nagła niespodzianka
Nić Ariadny	Z mitu o Tezeuszu, kiedy nić zakochanej w bohaterze bogini pomogła bohaterowi wydostać się z labiryntu.	nić przewodnia, sposób wybrnięcia z zawiłanej sytuacji
Jabłko niezgody	Od jabłka z napisem <i>dla najpiękniejszej</i> , które bogini niezgody Eris rzuciła między Afrodytę, Herę i Atenę. O rozstrzygnięcie sporu poproszono Parysa, który w zamian za obietnicę otrzymania za małżonkę najpiękniejszej kobiety, Heleny - oddał je Afrodycie.	źródło konfliktów, wojen, sporów
Ikarowy lot	Wyrażenie wywodzi się z mitu o Dedalu i Ikarze. Ikar podczas lotu na skrzydłach z wosku i piór wzbił się za wysoko, słońce roztopiło wosk i bohater zginął w morzu.	oznacza młodzieńcze marzenia i ideały, których nie można zrealizować ze względu na twarde prawa rzeczywistości

Przeciąć węzeł gordyjski	Od węzła u rydwanu w mieście Gordion (stolicy Frygii), którego rozwiązanie miało dawać panowanie w całej Azji Mniejszej. Aleksander Wielki rozciął węzeł mieczem w 334 p.n.e.	rozstrzygnąć skomplikowaną sprawę w sposób radykalny, śmiały, stanowczy, prosty
Pięta Achillesa	Achilles jako niemowlę był kąpany w wodach Styksu, aby zyskać nieśmiertelność. Matka Tetyda trzymała chłopca za piętę, w którą Achilles został ugodzony strzałą Parysa i zginął.	czyjaś słaba strona
Pyrrusowe zwycięstwo	Od imienia króla Epiru, Pyrrusa, który zwyciężając Rzymian pod Asculum w 279 p.n.e. poniósł ogromne straty w ludziach i materii.	zwycięstwo osiągnięte nadmiernym kosztem
Pole Elizejskie	Miejsce biesiad w krainie wiecznej szczęśliwości.	raj; kraina wiecznego szczęścia
Męki Tantalosa	Kara, jaka spotkała króla, który zaprosił bogów na ucztę zaserwował im potrawę sporządzoną z ciała własnego syna. Uwięziony w Tartarze cierpiał głód i pragnienie.	strasliwe cierpienia wynikające z dręczącego pożądanego rzeczy znajdujących się blisko i w obfitości lecz niedostępnych
Paniczny strach	Takie uczucia wzbudzał w ludziach koszmarnie brzydki bóg pasterzy – Pan, kiedy przerywano mu sen.	niepohamowany, nagły, często nieuzasadniony strach, przerażenie
Powrót do Itaki	Od wieloletniej podróży Odysa, bohatera „Odysei” do rodzinnej Itaki.	szczęśliwy powrót do domu, ojczyzny, naznaczony przygodami
Wierna jak Penelopa	Penelopa, żona Odyseusza, czekała wiernie na jego powrót dwadzieścia lat.	czekać bardzo długo na powrót ukochanej osoby
Olimpijski spokój	W czasie starożytnych igrzysk przerywano walki i wojny.	powaga, panowanie nad emocjami
Wyprawa po złote runo	Po złote runo baranka boskiego pochodzenia postanowił wyruszyć Jazon. Zorganizował drużynę (Argonauci) i z pomocą Medei zdobył je.	wyprawa po bardzo drogi skarb
Wstąpić na Parnas	Górę Parnas uważano za siedzibę poezji i muzyki.	osiągnąć sukces, np. literacki
Stajnia Augiasza	Oczyszczenie stajni nieuprzątej przez 30 lat było jedną z 12 prac Heraklesa.	sprawa zaniedbana, zapuszczona, którą trzeba

		nadludzkim wysiłkiem doprowadzić do porządku
Syzyfowa praca	Od Syzyfa, założyciela i króla miasta Korynt. Za swe liczne przewinienia, po śmierci, Syzyf toczył na szczyt góry Tartaru ciężki głaz, który ciągle spadał.	praca wymagająca ustawicznych i często bezskutecznych wysiłków, trud ciężki i bezcelowy
Strzały Erosa	Strzały przeszywające serca, rozbudzające różne uczucia. Eros strzelał z łuku strzałami miłości. Osoba trafiona zakochiwała się.	być ugodzonym strzałą Erosa - zakochać się
Koń trojański	Od drewnianego konia, którego w dziesiątym roku wojny przyjęli Trojanie od Greków, w rzeźbie było wojsko greckie, podstęp Greków zadecydował o ich zwycięstwie i losach Troi.	zdobycz przynosząca zgubę, złowrogi podarunek
Drakońskie prawa	Od imienia prawodawcy ateńskiego Drakona, którego ustawy (ok. 621 p.n.e.) wymierzały wyjątkowo surowe kary.	kary, przepisy, zarządzenia – surowe, bezwzględne, ostre, okrutne
Tytaniczna praca	Od nazwy bardzo potężnego pokolenia bogów, zepchniętego do Tartaru.	wysiłek olbrzymi, kolosalny, gigantyczny
Prometejska postawa	Prometeusz -mądry tytan; który podarował ludziom ogień, ukarany przez Zeusa przykuciem do skał Kaukazu, gdzie cierpiał straszliwe męki.	postawa pełna poświęcenia dla innych ludzi; altruizm

Zadanie proponowane

Poszukaj i porównaj wizerunki Apoola i Dionizosa; zobacz, jak różnie są oni przedstawiani.